

Nr 104.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1954/55 till avlöningar vid blind- och dövskolorna; given Stockholms slott den 26 februari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Ivar Persson.

Propositionens huvudsakliga innehåll:

I propositionen äskas för budgetåret 1954/55 anslag till avlöningar vid läroanstalterna för blinda, vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte samt skolorna för döva.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
26 februari 1954.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, följande.

I årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, har Kungl. Maj:t under punkterna 260, 262 och 269 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna

till Läroanstalter för blinda: Avlöningar ett förslagsanslag av 985 000 kronor,

till Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar ett förslagsanslag av 625 000 kronor samt

till Skolor för döva: Avlöningar ett förslagsanslag av 3 320 000 kronor.

Jag anhåller nu att få ånyo anmäla dessa anslagsfrågor. Härvid torde jag först få erinra om att 1941 års lärarlönesakkunniga den 14 juni 1952 avgivit utredning och förslag angående reglering av tjänstgörings- och avlöningsförhållandena för vissa lärare vid ifrågavarande läroanstalter. Jag är emellertid icke nu beredd att framlägga förslag i de hänseenden, som omfattas av denna utredning.

1. Läroanstalter för blinda: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	797 000	866 265
1953/54 (statsliggaren s. 677)	945 000	
1954/55 (förslag)	995 000	

Skolöverstyrelsen hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att detta anslag höjes med 73 000 kronor. Härav beräknas ett belopp av i runt tal 6 700 kronor till genomförande av 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag till lönereglering för vissa lärare vid blindskolorna. I övrigt framlägger överstyrelsen följande förslag:

1. återbesättande av en vakant ordinarie lärartjänst i kunskapsämne och samtidigt indragning av en extra dylik tjänst;

2. en ny extra ordinarie lärartjänst i kunskapsämne;
3. återbesättande av två ordinarie arbetslärartjänster och samtidigt indragning av en extra ordinarie och en extra dylik tjänst;
4. en ny tjänst som biträdande husmoder i Ce 14 (Tomteboda);
5. en ny tjänst som assistentlärarinna i Cg 11 (Växjö);
6. en ny vårdarinetjänst i Ce 9 (Tomteboda);
7. ytterligare timlärartimmar i gymnastik med lek och idrott (Kristinehamn 4, Växjö 1½) samt i pianostämning (Kristinehamn 1);
8. uppflyttning av en ekonomibitradestjänst från Ce 5 till Ce 6 (Tomteboda);
9. höjning av skolsköterskearvode från 3 kronor 75 öre per timme till 5 kronor 50 öre per timme (Kristinehamn);
10. höjning av delposten till arvoden åt tandläkare (nu 6 100 kronor) med 3 100 kronor;
11. anslagsmedel till avlöning åt personal vid materialdepån för blindas arbeten (Kristinehamn).

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1 och 2. Enligt beslut vid 1953 års riksdag (prop. 104, SU 150, rskr 293) skall skolpliktstiden för blinda barn från och med läsåret 1954/55 utökas med ett åttonde teoretiskt skolår. För ändamålet fordras en ny lärartjänst i kunskapsämne vid Tomtebodainstitutet. Överstyrelsen anser, att i första hand en av extra lärare uppehållen vakant ordinarie lärartjänst bör återbesättas med indragning av den extra tjänsten. En icke-ordinarie tjänst är alltjämt behövlig och bör inrättas såsom extra ordinarie.

3. Överstyrelsen föreslår, att en av extra ordinarie arbetslärare uppehållen vakant ordinarie arbetslärartjänst vid Tomtebodainstitutet återbesättes och att den extra ordinarie tjänsten indrages. — Yrkesutbildning av vuxna blinda sker för närvarande huvudsakligen vid de två hantverksskolorna i Kristinehamn och Växjö. I samband med utredning rörande införande av nya utbildningsgrenar för de blinda har överstyrelsen övervägt frågan om sammanslagning av dessa båda skolor. En gemensam skola skulle möjliggöra mera differentierat yrkesval utan att detta medförde ökade utgifter för staten. Utredningen är emellertid icke slutförd, varför överstyrelsen i förevarande anslagsaskanden räknar med oförändrad organisation av hantverksskolorna. Överstyrelsen anser sig i avvaktan på nu berörda utredningsresultat böra iaktta viss återhållsamhet ifråga om återbesättande av vakanta arbetslärartjänster vid hantverksskolorna. Vid Kristinehamnsskolan är av tre ordinarie arbetslärartjänster en vakant och uppehållen av extra lärare (i borstbinderi och korgmakeri) och ytterligare en tjänst (i borstbinderi) blir vakant genom pensionsavgång. Överstyrelsen föreslår, att den ordinarie tjänsten i borstbinderi och korgmakeri återbesättes med samtidig indragning av den extra tjänsten. Därest innehavaren av en av de tre ordinarie arbetslärartjänsterna vid Växjöskolan avgår med pension vid slutet av år 1954, bör denna tjänst tills vidare hållas vakant.

6. För några år sedan gjorde överstyrelsen en undersökning rörande behovet av vårdarinnor vid Tomtebodainstitutet och kom till den slutsatsen,

att 14 vårdarinnor mot då befintliga 9 erfordrades för att barnen skulle få behövlig tillsyn och fostran även under från skolarbetet ledig tid. Överstyrelsen framförde dessa synpunkter första gången i petita till 1951 års riksdag. Sedan dess har riksdagen tre år i följd anvisat medel till nya tjänster, så att antalet vårdarinnor vid institutet nu utgör 13. Överstyrelsen föreslår ytterligare en dylik tjänst för institutets räkning. Av de nu befintliga 14 vårdarinnötjänsterna är en placerad vid hantverksskolan i Växjö.

11. Enligt beslut vid 1953 års riksdag (prop. 115, SU 112, rskr 239) skall anslagsmedel till avlöning åt personal vid den till Kristinehamnsskolan förlagda materialdepån för blindas arbeten upptagas under förevarande anslag; för närvarande bestrides dessa kostnader ur anslaget V ht., F 12: Materialdepån i Kristinehamn för blindas arbeten. Överstyrelsen beräknar medel till arvode åt föreståndare med 480 kronor samt löner åt extra skrivbiträde och packmästare i respektive Cg 7 och Cg 6. Ifrågavarande arvode och löner har bestämts av Statens Blinddepånämnd och tillämpats sedan 1 juli 1951.

Statskontoret tillstyrker i anledning av överstyrelsens under p. 1 och 2 framförda förslag inrättande av en ny extra ordinarie lärartjänst i kunskapsämne; däremot bör den ordinarie tjänsten icke nu återbesättas. I avvaktan på överstyrelsens förslag beträffande sammanslagning av de båda hantverksskolorna anser ämbetsverket sig icke kunna förorda bifall till yrkandet om återbesättande av två vakanta arbetslärartjänster (p. 3). *Statskontoret* avstyrker likaså bifall till förslagen om inrättande av en ny tjänst som biträdande husmoder (p. 4) och en ny vårdarinnötjänst (p. 6). Äskandet om en tjänst som assistentlärarinna (p. 5) bör enligt ämbetsverkets mening icke nu tillmötesgå; för lärarinnans avlöning torde, liksom för närvarande, kunna reserveras fondmedel. *Statskontoret* finner sig vidare icke kunna biträda förslagen om lönegradsuppflyttning för en ekonomibiträdestjänst (p. 8) och höjning av skolsköterskearvode (p. 9). Överstyrelsens förslag under p. 7, 10 och 11 föranleder ingen erinran från ämbetsverkets sida.

I särskild skrivelse den 15 oktober 1953 hemställer *skolöverstyrelsen* vidare om anvisande för nästa budgetår av ett belopp av 3 900 kronor till 10 undervisningstimmar per vecka i maskinskrivning vid Kristinehamnsskolan, beräknat enligt TC 17. Av framställningen inhämtas i huvudsak följande.

Enligt av överstyrelsen fastställd plan för anpassningsundervisning för nyblinda bör elev under den första tiden vid skolan dagligen få en lektion i blindskrift och en i maskinskrivning. Antalet nyinskrivna elever är ovanligt stort och förkunskaperna hos en stor del av dem är klena. Skolans rektor och lärare i kunskapsämne hinner ej med att meddela maskinskrivningsundervisning såväl åt de nyinskrivna som åt dem, vilka önskar utbilda sig i diktafonskrivning. Skolans styrelse beräknar för nästa budgetår, att 10 undervisningstimmar per vecka måste fullgöras av särskild lärare.

Jag torde i detta sammanhang även få anmäla en av *skolöverstyrelsen* gjord framställning angående vård och fostran åt blinda

barn i förskolåldern. Den 14 december 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att i samråd med medicinalstyrelsen och socialstyrelsen verkställa utredning i frågan om lämpliga åtgärder till beredande av vård och fostran åt blinda barn i förskolåldern samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Den 26 april 1949 avgav överstyrelsen förslag till åtgärder i angivet syfte. Sedan förslaget remissbehandlats, uppdrog Kungl. Maj:t den 6 juni 1952 åt överstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen och medicinalstyrelsen verkställa en överarbetning av förslaget samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förnyat förslag i ämnet. Den 4 oktober 1952 avlämnade överstyrelsen ett nytt förslag angående vård och fostran åt blinda barn i förskolåldern.

Överstyrelsen föreslog därvid anvisande av ett investeringsanslag å 1 250 000 kronor alternativt 1 330 000 kronor för uppförande å Tomteboda av ett barnhem (30 alternativt 40 vårdplatser) med tillhörande personalbostäder. Kostnaderna för inventarier till hemmet beräknades till minst 94 000 kronor. Avlöningskostnaderna uppskattades vid det lägre barnantalet till 190 000 kronor per år och vid det högre barnantalet till 215 000 kronor per år. Omkostnaderna beräknades till cirka 88 000 kronor årligen vid det lägre barnantalet. Vidare beräknades dels ett belopp av 14 000 kronor till arvoden åt blivande föreståndarinna, avdelningssköterska och barnträdgårdslärlarinna vid hemmet under $\frac{1}{2}$ års praktiktjänstgöring vid Tomtebodainstitutet i avvaktan på hemmets uppförande. Slutligen beräknade överstyrelsen ett belopp av sammanlagt 23 900 kronor till avlöning (Ce 25) samt resekostnadsersättning och traktamente åt en konsulent för blinda barn i förskolåldern.

Vid 1953 års riksdag väcktes motioner (I: 243 och II: 282) med yrkande, att riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t att förslag om en statlig förskola för blinda barn måtte i proposition föreläggas 1954 års riksdag. Statsutskottet (1953: 150) uttalade i anledning av motionerna, att utskottet, efter att ha tagit del av skolöverstyrelsens, i motionerna återopade utredning, för sin del icke ansett sig kunna utgå från att nämnda utredning skulle i dåvarande läge kunna utan särskild överarbetning läggas till grund för förslag till de åtgärder från statens sida, som Kungl. Maj:t kunde finna erforderliga för att förbättra omvårdnaden av de blinda småbarnen. Med hänsyn därtill var utskottet icke berett att instämma i det av motionärerna framställda yrkandet. I enlighet med utskottets förslag föranledde motionerna ingen riksdagens åtgärd (rskr 293).

Den 11 juli 1953 anbefallde Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att framlägga de alternativa förslag till åtgärder från statens sida i förevarande hänseende, som med lägre kostnader än de av överstyrelsen i förslaget den 4 oktober 1952 angivna kunde ifrågakomma till utförande.

Den 14 oktober 1953 har överstyrelsen avgivit nytt förslag i ämnet och därvid hemställt om anvisande av *dels* ett investeringsanslag av 875 000 kronor för uppförande å Tomteboda av en undersökningscentral (barnhem) för blinda barn i förskolåldern, *dels* ett belopp av 9 350 kronor till

ersättning åt blivande föreståndarinna och barnträdgårdslärarinna under praktiktjänstgöring $\frac{1}{2}$ år vid Tomtebodainstitutet, *dels ock* ett belopp av i runt tal 23 900 kronor till avlöning samt resekostnadsersättning och traktementen åt en konsulent (Ce 25) för blinda barn i förskolåldern. Av överstyrelsens framställning inhämtas beträffande den ifrågasatta *u n d e r s ö k n i n g c e n t r a l e n* bland annat följande.

Det barnhem, som överstyrelsen åsyftat i sitt förslag, är icke att anse som barnhem i gängse mening utan är också tänkt som undersökningscentral. Avsikten är *dels* att barnen skall undersökas psykiskt och fysiskt, för att man skall kunna bedöma vilken art av fostran och vård, som i de enskilda fallen är den för barnen lämpligaste, *dels* att under vistelsen på barnhemmet ge de från de enskilda hemmen medföljande mödrarna råd och upplysningar om, huru deras barn bör vårdas i de egna hemmen och *dels* slutligen att taga vård om de barn, som av olika skäl inte för tillfället eller för längre tidsperioder kan få fullgod vård i de enskilda hemmen. Till den sistnämnda gruppen hör exempelvis barn med svåra, komplicerande sjukdomar och lyten samt påtaglig psykisk efterblivenhet. Enligt överstyrelsens uppfattning har man anledning utgå ifrån, att ett stort antal av de intagna barnen kommer att vistas på barnhemmet endast under korta tidsperioder av omkring 2—4 veckor tillsammans med sina mödrar samt på barnhemmet i övrigt under relativt korta tidsperioder.

År 1949 räknade överstyrelsen efter redovisad utredning med, att i landet fanns minst 100 blinda barn i förskolåldern, varav 30 psykiskt normala, 50 efterblivna och 20 »osäkra» fall. Överstyrelsen har ingen anledning antaga, att siffrorna för närvarande ställer sig mycket annorlunda. När överstyrelsen år 1952 framlade sitt av ekonomiska skäl krympta förslag, räknade överstyrelsen med två alternativ beträffande antalet behövliga vårdplatser. Ett alternativ omfattade 40 och ett 30 platser. Det sistnämnda alternativet avsåg 8 platser för normala barn, 15 för debila och 7 observationsplatser för barn med åtföljande mödrar. Överstyrelsen räknade givetvis med att flera barn på varje vårdplats under ett år skulle komma att vistas på barnhemmet.

Överstyrelsen har alltså den uppfattningen, att det nämnda vårdplatsantalet, som efter eventuell behövlig tillbyggnad av barnhemmet kan utökas utan större kostnad, är lämpligt avvägt. Emellertid är en minskning av platsantalet att förordas, därest det förutsättes, att en tids försöksverksamhet bör bedrivas i syfte att erhålla bland annat erfarenheter om det exakta platsbehovet, vilket för närvarande icke kan fastställas. En dylik försöksverksamhet bör enligt överstyrelsens mening kunna äga rum om man till förfogande har 20 vårdplatser för barnen. Dessa platser skulle då fördelas på följande sätt: 6 för psykiskt normala barn, 10 för psykiskt efterblivna samt 4 för barn åtföljda av mödrar eller andra vårdarinnor från de egna hemmen.

Den totala byggnadskostnaden för hemmet med däri inrymda personalbostäder beräknas till 875 000 kronor. Inventarietkostnaden beräknas till 65 000 kronor. Den erforderliga personalen uppskattas till 13 befattningshavare mot 21 i 1952 års alternativ med 30 vårdplatser. Avlöningskostnaderna beräknas till i runt tal 111 000 kronor per år och omkostnaderna till cirka 55 000 kronor per år.

Överstyrelsen har anfört, att, därest av ekonomiska skäl den föreslagna undersökningscentralen icke för närvarande kan komma till stånd, i varje fall en konsulent för blinda barn i förskolåldern snarast bör anställas. En dylik alternativ åtgärd skulle enligt överstyrelsens mening komma att bli till största nytta för de blinda småbarnen och deras målsmän i avvaktan på mera effektiv hjälp. Beträffande förslaget om inrättande av nämnda konsulentbefattning inhämtas av handlingarna bland annat följande.

I 1952 års förslag har *överstyrelsen* förordat inrättande av en heltidstjänst i Ce 25 som konsulent för blinda barn i förskolåldern. Konsulenten skall ha att ombesörja kontakten mellan hemmen samt inspektören för blindundervisningen och den föreslagna undersökningscentralen. Målsmännen behöver i första hand ingående diskutera frågan om barnens vård med en verkligt kompetent person, innan de kan bedöma vårdfrågan på ett sätt, som bäst tjänar barnens intressen. Konsulentens verksamhet skall vara både rådgivande och hjälpande. Beträffande kompetenskraven har överstyrelsen efter samråd med medicinalstyrelsen och socialstyrelsen föreslagit följande. Konsulenten bör vara sjuksköterska och ha genomgått statens centralskola för utbildning av barnsjuksköterskor samt socialinstitut, varjämte hon bör ha auskulterat sammanlagt $\frac{1}{2}$ år vid Tomtebodainstitutet och vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

Socialstyrelsen har kraftigt understrukt angelägenheten av att minsta möjliga antal blinda småbarn berövas sin naturliga plats i föräldrahemmen och placeras på specialbarnhem. För att detta skall kunna möjliggöras måste emellertid enligt socialstyrelsens mening de enskilda hemmen få tillgång till rådgivare med sakkunskap på området. Socialstyrelsen har därför först och främst tillstyrkt, att en konsulent för blinda barn i förskolåldern anställs snarast möjligt och utan att genomförandet av övriga föreslagna åtgärder avvaktas.

Även *medicinalstyrelsen* har understrukt angelägenheten av att en konsulent för blinda barn i förskolåldern snarast anställs, oberoende av hur och när vården av de blinda småbarnen kommer att i övrigt ordnas.

Statskontoret — som i fråga om den föreslagna undersökningscentralen förklarar sig finna inrättande härav böra föregås av en närmare undersökning i de enskilda fallen, i vad mån särskilda åtgärder från samhällets sida är av behovet påkallade och i så fall i vilken form bistånd lämpligen borde lämnas — har ansett att även prövningen av förslaget om konsulentbefattningen bör föregås av en dylik undersökning.

De blindas förening har särskilt understrukt betydelsen av den föreslagna konsulentverksamheten. Dock torde, har föreningen framhållit, konsulenten icke kunna utnyttjas effektivt utan att ha tillgång till ett barnhem; det komme säkerligen att bli mycket kostsamt och i åtskilliga fall ogörligt för konsulenten att ägna varje barn den fortlöpande uppmärksamhet under veckor och månader, som rådgivningen i komplicerade fall kan kräva.

Departementschefen. Med hänsyn till att 1953 års riksdag beslutat, att skolpliktstiden för blinda barn från och med läsåret 1954/55 skall utökas med ett åttonde teoretiskt skolår, torde vid Tomtebodainstitutet böra inrättas en ny extra ordinarie lärartjänst i kunskapsämne i Ce 22 (p. 2); där-

emot torde med tillsättande av en vakant ordinarie lärartjänst i kunskapsämne vid samma institut böra tills vidare anstå (p. 1).

I avvaktan på resultatet av skolöverstyrelsens utredning av frågan om sammanslagning av hantverksskolorna i Kristinehamn och Växjö är jag icke beredd att biträda överstyrelsens förslag om återbesättande av två vakanta arbetslärartjänster (p. 3).

De av överstyrelsen framförda förslagen om inrättande av en tjänst som biträdande husmoder vid Tomtebodainstitutet (p. 4), inrättande av en assistentlärarinnetjänst vid Växjöskolan (p. 5), lönegradsuppflyttning för ett ekonomibiträde vid Tomtebodainstitutet (p. 8) och höjning av skol-sköterskearvodet vid Kristinehamnsskolan (p. 9) anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Den förbättring i elevernas personliga omvårdnad och fostran, som åsyftats med de senare årens utbyggnad av vårdarinneinstitutionen, har på grund av ökningen i barnantalet till stor del uteblivit. Av detta skäl anser jag mig böra för nästa budgetår föreslå inrättande av ytterligare en vårdarinnetjänst i Ce 9 vid Tomtebodainstitutet. Härigenom skulle antalet barn per vårdarinna bli 11. För att nå den av överstyrelsen i petita till 1951 års riksdag åsyftade standarden, 9 barn per vårdarinna, erfordras en ytterligare ökning av vårdarinnornas antal. Frågan härom torde emellertid få anstå.

I enlighet med överstyrelsens förslag tillstyrker jag, att medel beräknas för ytterligare 5½ veckotimmars undervisning i gymnastik med lek och idrott, varav 4 timmar vid Kristinehamnsskolan och 1½ timme vid Växjöskolan, samt för ytterligare 1 veckotimmars undervisning i pianostämning vid Kristinehamnsskolan (p. 7). Vidare torde, såsom överstyrelsen i särskild framställning begärt, medel böra beräknas för 10 veckotimmars undervisning i maskinskrivning vid Kristinehamnsskolan. Arvodet för sistnämnda undervisning torde få bestämmas av Kungl. Maj:t.

I fråga om delposten till arvoden åt tandläkare torde jag få erinra om att jag under punkten 261 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition förordat, att nämnda delpost skall utgå ur avlöningsanslaget och samtliga anslagsmedel till elevtandvården vid blindskolorna upptagas under skolornas omkostnadsanslag (p. 10).

I anslutning till 1953 års riksdags beslut i anledning av propositionen 1953: 115 torde medel till avlöningar åt personal vid den till Kristinehamnsskolan förlagda materialdepån för blindas arbeten från och med nästa budgetår böra upptagas under förevarande anslag. Sålunda torde under arvodet posten böra anvisas ett belopp av 480 kronor till arvode åt depåns föreståndare och under icke-ordinarieposten beräknas lön åt ett skrivbiträde och en packmästare (p. 11).

Jag är icke för närvarande beredd att taga ställning till frågan, huruvida den av skolöverstyrelsen föreslagna undersökningscentralen (barnhemmet) för blinda barn i förskolåldern bör komma till stånd. Oberoende av hur vår-

den av de blinda barnen i förskolåldern i övrigt ordnas, torde emellertid behöva föreligga av den konsulentbefattning för vården av dessa barn, som överstyrelsen föreslagit. Angelägenheten av en dylik konsulentbefattning har även understrukits av socialstyrelsen och medicinalstyrelsen. Jag tillstyrker därför, att en konsulent för vården av blinda barn i förskolåldern anställas från och med nästa budgetår. Arbetsuppgifterna bör bli i stort sett de av överstyrelsen föreslagna. Konsumenten torde böra anställas mot arvode, vilket bör utgå med belopp motsvarande lönen i 19 löneklassen å löneplan nr 1 i statens löneplansförordning. Kostnaderna för arvodet torde böra bestridas från icke-ordinarieposten. Till resekostnadsersättningar och traktementen åt konsumenten torde böra beräknas 7 000 kronor och till övriga expenser 1 000 kronor. Dessa kostnader bör bestridas från blindskolornas omkostnadsanslag. Jag anser mig dock icke böra ifrågasätta någon höjning av beloppet för detta anslag, vilket äskats i 1954 års statsverksproposition (bil. åttonde huvudtiteln, p. 261), utan torde de nu ifrågavarande medlen å sammanlagt 8 000 kronor lämpligen få bestridas genom överskridande av omkostnadsanslaget.

Främst på grund av fluktuationerna i barnantalet och därmed sammanhängande variationer i behovet av undervisningstimmar är det förenat med stora svårigheter att på förhand noggrant beräkna medelsbehovet under icke-ordinarieposten. Jag anser mig därför böra föreslå, att denna anslagspost från och med nästa budgetår betecknas »förslagsvis». Posten bör icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Jag beräknar hela anslaget för nästa budgetår till 995 000 kronor, med den fördelning på olika poster, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Detta innebär en anslagshöjning med 50 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	361 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	11 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	302 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	320 400
Summa kronor	995 000

b) till *Läroanstalter för blinda*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 995 000 kronor.

2. Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	509 000	604 059
1953/54 (statsliggaren s. 680)	607 000	
1954/55 (förslag)	623 000	

Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att anslaget höjes med 17 500 kronor. Härav beräknas i runt tal 1 500 kronor till genomförande av 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag om lönegrads-uppflyttning av tre vid anstalten inrättade ordinarie slöjdläroinnetjänster. I övrigt framlägger överstyrelsen följande förslag:

1. höjning av delposten till arvode åt biträde å rektorsexpeditionen (nu 3 600 kronor) med 600 kronor;
2. höjning av delposten till arvode åt tandläkare (nu 2 500 kronor) med 3 500 kronor;
3. höjning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 11 800 kronor huvudsakligen på grund av kostnader för ersättning för tjänstgöring på obekvämt arbetstid.

Statskontoret anser sig icke kunna tillstyrka höjning av arvodet till biträde å rektorsexpeditionen (p. 1) med hänsyn till att detta arvode uppräknats med 20 procent från och med budgetåret 1952/53. Överstyrelsens förslag under p. 2 har ej givit ämbetsverket anledning till erinran. På grund av kostnader för ersättning för tjänstgöring på obekvämt arbetstid bör icke-ordinarieposten (p. 3) uppräknas med 10 400 kronor; några skäl för ytterligare uppräkning synes enligt statskontoret ej föreligga.

I särskild skrivelse den 28 september 1953 har *skolöverstyrelsen* vidare hemställt dels om medgivande till anställande under budgetåret 1953/54 av ytterligare en sköterska vid vårdanstaltens skolhemsavdelning och om medelsanvisning ur tillgängliga anslag till hennes avlöning, dels ock om anvisande för budgetåret 1954/55 av i runt tal 7 700 kronor under förevarande anslag för inrättande av en skötersketjänst i Ce 10. Av motiveeringen för denna framställning inhämtas i huvudsak följande.

Vid vårdanstalten är anställda 23 sköterskor i Ce 10. Av dessa tjänstgör tre vid skolhemsavdelningen som dagsköterskor, varjämte en av arbetshemmets sköterskor vissa dagar i veckan tjänstgör som avlösare vid skolhemsavdelningen. Tillsynen under natten ombesörjes av nattsköterskor; för skolhemsavdelningen utnyttjas 1½ arbetskraft. Sköterskepersonalen har icke utökats under de senaste tio åren. Antalet elever vid skolhemsavdelningen utgör nu 53. Behovet av ytterligare sköterskepersonal har bli-

vit särskilt kännbart genom att flera elever i årets intagningsklass är behäftade med ovanligt svårskötta tillstötande defekter, såsom förlamningar, spastiska åkommor och epilepsi.

Statskontoret har i anledning av nämnda framställning förklarat sig icke vilja motsätta sig, att för nästa budgetår förslagsvis 3 000 kronor anvisas för anlitande vid behov av tillfällig arbetskraft å skolhemsavdelningen.

Med anledning av förenämnda framställning har Kungl. Maj:t den 27 november 1953 till personalförstärkning å skolhemsavdelningen för budgetåret 1953/54 anvisat ett belopp av 3 468 kronor ur åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter (icke-ordinarieposten under förevarande anslag är obetecknad).

Departementschefen. Delposten till arvode åt biträde å rektorsexpeditionen torde med hänsyn till anstaltens storlek bära uppräknas med 600 kronor (p. 1).

I fråga om delposten till arvode åt tandläkare torde jag få erinra om att jag under punkten 263 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition förordat, att nämnda delpost skall utgå ur avlöningsstaten och samtliga anslagsmedel till elevtandvården vid anstalten upptagas under anstaltens omkostnadsanslag (p. 2).

För att möjliggöra bestridande av ersättningar för tjänstgöring på obekvämt arbetstid torde icke-ordinarieposten bära uppräknas med 10 400 kronor (p. 3).

Personalen å skolhemsavdelningen torde under nästa budgetår bära förstärkas med en sköterska i Cg 10.

Jag beräknar hela anslaget för nästa budgetår till 623 000 kronor, med den fördelning på olika anslagsposter, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Detta innebär en anslagshöjning med 16 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	120 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	9 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	285 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	207 500
	Summa kronor 623 000

b) till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 623 000 kronor.

3. Skolor för döva: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	2 754 000	3 083 085
1953/54 (statsliggaren s. 684)	3 294 000	
1954/55 (förslag)	3 286 000	

Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att anslaget höjes med 158 000 kronor. Härav beräknas ett belopp av i runt tal 27 800 kronor till genomförande av 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag beträffande ändrad lönegradsplacering för vissa lärare vid dövskolorna. För vissa automatiska utgiftsökningar beräknas ett belopp av i runt tal 5 800 kronor. Vidare framlägger överstyrelsen följande förslag:

1. uppflyttning av rektorstjänsten vid Växjöskolan från Cb 6 till Cb 7;
2. en ny ordinarie lärartjänst i kunskapsämne och samtidigt indragning av anslagsmedel till avlöning åt en icke-ordinarie lärare i kunskapsämne;
3. ordinariesättning av en extra tjänst som arbetslärare i fortsättningskola (Växjö, klädsömnad);
4. ordinariesättning av en extra ordinarie arbetslärartjänst i barndomskola (Manilla, läderslöjd och skomakeri);
5. ordinariesättning av en extra tjänst som slöjdlärlarinna (Härnösand);
6. uppflyttning av två tjänster som biträdande lärare från Ce 16 till Ce 18;
7. ordinariesättning i Ca 15 av en rättartjänst i Ce 15 och en trädgårdsmästartjänst i Ce 15 (Mogård);
8. fem nya tjänster som biträdande husmoder i Ce 14 (Manilla, Lund, Vänersborg, Härnösand och Mogård);
9. uppflyttning av en vaktmästartjänst från Ca 11 till Ca 12 (Manilla);
10. två nya vårdarinnetjänster i Ce 9;
11. höjning av delposten till arvoden åt tandläkare (nu 21 560 kronor) med 10 790 kronor;
12. anvisande av två arvoden å vardera 300 kronor till bibliotekarier vid fortsättningsskolorna i Vänersborg och Växjö;
13. höjning av anslagsmedlen till skriv- och bokföringshjälp m. m. (nu 15 160 kronor) med 5 340 kronor;
14. anvisande av ett arvode å 300 kronor för undervisning i trädgårdsskötsel vid Vänersborgsskolan;
15. anvisande av ett arvode å 300 kronor för undervisning i bokföring vid Växjöskolan;
16. anvisande av ett arvode å 1 400 kronor till husfadern vid fortsättningsskolan i Vänersborg;

17. anvisande av 4 000 kronor till vaktmästarhjälp vid förskolan i Boden;
18. höjning av anslagsmedlen till arvoden vid dövlararseminariet (nu förslagsvis 12 560) med 29 200 kronor.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

2. På ordinarie stat finnes nu vid dövskolorna 59 lärare i kunskapsämne. En lärartjänst är från och med innevarande budgetår uppförd på övergångsstat; innehavaren av denna tjänst, läraren E. M. Fitinghoff, är befriad från undervisningsskyldighet och har att i stället utföra en allmän översyn av skolornas undervisningsmateriel m. m. (prop. 1953: 104 s. 11 f.). Antalet extra ordinarie lärartjänster i kunskapsämne är 14. Härtill kommer en extra lärartjänst i kunskapsämne, inrättad i anslutning till förläggandet av en förskolavdelning å Manilla. Vidare har i samband med förändret på övergångsstat av Fitinghoffs tjänst anvisats medel till avlöning åt en icke-ordinarie lärare i kunskapsämne. Överstyrelsen föreslår nu, att en ordinarie tjänst inrättas som ersättning för den på övergångsstat förda tjänsten.

7. Styrelsen för skol- och arbetshemmet å Mogård föreslår liksom föregående år ordinariesättning av tjänsterna som rättare och trädgårdsmästare. Tjänsterna har prövats av 1949 års tjänsteförteckningskommitté och båda placerats i lönegrad Ce 15. Tjänsterna är behövliga för framtiden. De är av stor betydelse för de manliga skyddslingarnas omhändertagande. Överstyrelsen anser det därför önskvärt, att de ändras till ordinarie.

10. Sedan överstyrelsen i petita till 1950 års riksdag föreslagit en avsevärd utökning av vårdarinnepersonalen, från 34 till 47, alltså med 13 tjänster, har riksdagen successivt beviljat medel till 11 nya vårdarinnetjänster. Därutöver har inrättats 4 tjänster för förskolan i Boden. Liksom i tidigare framställningar vill överstyrelsen betona vikten av att tillräcklig, kvalificerad personal för barnens omhändertagande under fritid finnes anställd vid skolorna. Ehuru nuvarande elevantal skulle motivera ett flertal nya tjänster, vidhåller överstyrelsen sitt tidigare förslag och hemställer om 2 nya tjänster för budgetåret 1954/55.

13. Till arvoden till skriv- och bokföringshjälp m. m. utgår nu vid skolan i Boden 960, å Broby 700, i Härnösand 3 500, i Lund 3 500, å Mogård 3 000 och i Växjö 3 500 kronor. Överstyrelsen föreslår införande av nya beräkningsgrunder för ifrågavarande arvoden, innebärande att för en skola med 75 å 100 elever beräknas ett grundarvode av 3 000 kronor och ett rörligt tillägg för högst 100 elever av 20 kronor per elev vid barndomsskolorna och 15 kronor per elev vid Mogårdshemmet och fortsättningskolan i Växjö. För skolorna i Härnösand, Lund, Mogård och Växjö, som har respektive 96, 87, 115 och 81 elever, erhålles då belopp av respektive 5 000, 4 800, 4 500 och 4 200 kronor. Dessa belopp överensstämmer i stort sett med av styrelserna begärda belopp. Arvodena för skolorna i Boden och Broby synes även böra ökas, förslagsvis till 1 000 kronor för vardera skolan.

14. Vid flera skolor får eleverna undervisning i trädgårdsskötsel. Arvode till läraren utgår med 300 kronor. Överstyrelsen tillstyrker därför styrelsens för Vänersborgsskolan framställning om liknande arvode.

15. Styrelsen för skolan i Växjö anhåller om ett belopp å 300 kronor till fackutbildad lärare i bokföring. Som skäl anföres, att undervisning i bokföring bör ingå i allmän kontorsutbildning. Då kunskaper i detta ämne utan tvivel förbättrar möjligheterna för de döva flickorna att erhålla kontorsanställning, tillstyrker överstyrelsen framställningen.

16. Sysslan som husfader vid fortsättningsskolan i Vänersborg är av gammalt datum. Efter statens övertagande av skolorna för döva har tillämpats samma grunder för ersättning åt husfadern som tidigare under landstingens regi, nämligen fri bostad och kost samt ett kontant belopp av 200 kronor. I anledning av en begäran från byggnadsstyrelsen, som ansett, att husfadern borde i vanlig ordning betala ersättning för hyra, begär nu skolstyrelsen medel till arvode åt denne. Storleken av detta arvode har uppskattats på följande sätt: nuvarande kontantarvode + ersättning för kost (289 dagar à kronor 3: 75) 1 083: 75 kronor + ersättning för bostad 1 200 kronor = 2 483: 75 kronor. Som husfader har sedan hösten 1938 tjänstgjort skolans gymnastiklärare. Arbetet är synnerligen krävande. De vuxna manliga eleverna behöver tillsyn under de tider av dagen, då de ej sysselsättes i verkstäder och med skolarbete. Denna tillsyn kan icke handhas av vårdarinnorna. Överstyrelsen anser således, att om husfaderns rätt till fri bostad bortfaller, vilket överstyrelsen icke vill motsätta sig, han bör få motsvarande kontant ersättning. Däremot anser överstyrelsen, att husfaderns rätt till fri kost bör bibehållas, då det av bland annat psykologiska skäl är motiverat, att han äter samma mat, som serveras eleverna. Den kontanta ersättningen beräknar överstyrelsen alltså till 1 400 kronor.

17. I överstyrelsens tidigare förslag till stat för förskolan i Boden har förbisetts behovet av en befattningshavare för skötsel av vaktmästargöromål, eldning och snöskottning m. m. Då skolanläggningen är förhållandevis liten, föreligger icke behov av en heltidsanställd person. Till ersättning åt deltidsanställd arbetskraft beräknar överstyrelsen ett belopp av 4 000 kronor årligen.

18. Till föreståndaren för dövläroarseminariet (rektor vid Manillaskolan) utgår nu arvode å 2 500 kronor per år, medförande bland annat skyldighet att föreläsa två veckotimmar. Ersättning åt lärare vid seminariet utgår med högst 25 kronor per föreläsningstimme och högst 15 kronor per seminarieövning. För expertföreläsning utgår arvode med högst 35 kronor. Till ersättning åt handledare vid vissa elevers hospitering i förskola är nu beräknat ett belopp av sammanlagt 300 kronor. — Överstyrelsen föreslår *dels* att till föreståndaren beräknas ett arvode av 2 100 kronor (icke innefattande föreläsningsskyldighet), *dels* att arvode för föreläsning och övning, hållna av föreståndaren eller lärare, bestämmes till 30 respektive 20 kronor, *dels* att arvodet för expertföreläsning höjes till 60 kronor, *dels* att till ersättning åt Manillaskolans kunskapslärare för handledning av lärarkandidater beräknas 12 handledararvoden, vart och ett å 2 000 kronor, *dels ock* att till arvode åt handledare vid vissa elevers hospitering i förskola beräknas ett belopp av 600 kronor.

Statskontoret finner ej anledning till erinran mot överstyrelsens hemställan om uppräkningsmedel till arvoden åt tandläkare (p. 11) samt anvisande av arvoden för undervisning i trädgårdsskötsel vid Vänersborgsskolan (p. 14) och i bokföring vid Växjöskolan (p. 15). Med erinran om att innevarande budgetår en kontorsbiträdestjänst inrättats vid Manillaskolan och arvodet till skriv- och bokföringshjälp m. m. höjts med 500 kronor vid Växjöskolan vill ämbetsverket icke motsätta sig, att övriga skolor — med undantag av förskolan i Boden — erhåller en liknande förstärkning genom en 10-procentig uppräkningsmedel till arvoden

till skriv- och bokföringshjälp m. m. (p. 13). Vad överstyrelsen anfört angående arvode till husfadern vid Vänersborgsskolan (p. 16) föranleder statskontoret att påpeka, att anslagsposten till arvodet och särskilda ersättningar icke bör uppräknas med högre belopp än som motsvarar värdet av den tillhandahållna bostaden eller 1 200 kronor. Ämbetsverket ifrågasätter om icke en deltidsanställd vaktmästares sysslor vid förskolan i Boden (p. 17) kan begränsas till enbart eldning, yttre renhållning och dylikt. Ersättning härför bör utgå enligt gällande kollektivavtal för deltidsanställda fastighetsarbetare; för ändamålet torde icke behöva räknas med högre belopp än 2 000 kronor. Beträffande överstyrelsens yrkanden under p. 18 tillstyrker ämbetsverket endast höjning av föreläsningararvodet åt lärare till 30 kronor och av arvodet för expertföreläsning till 40 kronor.

Övriga av överstyrelsen framförda förslag (p. 1—10 och 12) avstyrkes av statskontoret.

I särskild skrivelse den 7 januari 1954 tillstyrker *skolöverstyrelsen* bifall till en av Manillaskolans styrelse gjord framställning om anvisande för budgetåret 1954/55 av 1 000 kronor till arvode för bestridande av kamrerar- och sekreterargöromålen vid nämnda skola. Av handlingarna inhämtas i detta hänseende bland annat följande.

Den nuvarande sekreteraren vid Manillaskolan har i huvudsak att föra protokoll vid styrelsesammanträdena, expediera protokollen samt omhändera skolans anseliga donationsmedel och därmed sammanhängande uppgifter, bland annat placering, bokföring och utbetalning. Intill budgetåret 1953/54 har av det för skolan beräknade arvodet till skriv- och bokföringshjälp m. m., senast 5 000 kronor, kunnat disponeras ett belopp av 1 000 kronor årligen till arvode åt sekreteraren. Från och med innevarande budgetår har vid skolan, med indragning av arvodesmedlen till skriv- och bokföringshjälp m. m., inrättats en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång. Då kontorsbiträdestjänsten tillsatts först under hösten 1953, har även för 1953/54 kunnat disponeras 1 000 kronor till sekreterararvode. Detta blir däremot ej möjligt i fortsättningen. Rektor anses icke kunna utan avsevärda olägenheter för bland annat lärarutbildningen vid Manilla påläggas ytterligare uppgifter av expeditionell och ekonomisk natur. Till jämförelse framhålles, att vid blindskolan å Tomtebodas, där likaledes en kontorsbiträdestjänst inrättats, utgår särskilt arvode till kamrerar- och sekreterargöromålens bestridande.

Departementschefen. Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om ordinarie-sättning av rättar- och trädgårdsmästartjänsterna vid Mogårdsanstalten. Å personalförteckningen torde sålunda böra uppföras en tjänst som rättare i Ca 15 och en tjänst som trädgårdsmästare i Ca 15. Till innehavare av dessa nya ordinarie tjänster bör utses innehavarna av de nuvarande extra ordinarie tjänsterna. Emellertid skall enligt särskild föreskrift den nuvarande innehavaren av rättartjänsten i Ce 15 vara placerad i Ce 16. Med hänsyn härtill föreslår jag, att denne befattningshavare får med sin ordi-

narie tjänst i Ca 15 förena sin personliga tjänst i Ce 16, under villkor att vikarie icke anställs på hans ordinarie tjänst (p. 7).

Ehuru jag finner en utökning av vårdarinnepersonalen i och för sig motiverad, anser jag mig icke för närvarande kunna tillstyrka överstyrelsens förslag därutinnan (p. 10).

I fråga om delposten till arvoden åt tandläkare torde jag få erinra om att jag under punkten 270 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition förordat, att nämnda delpost skall utgå ur avlöningsstaten och samtliga anslagsmedel till elevtandvården vid dövskolorna upptagas under skolornas omkostnadsanslag (p. 11).

Jag anser mig icke för närvarande kunna tillstyrka överstyrelsens förslag om införande av nya beräkningsgrunder för arvoden till skriv- och bokföringshjälp m. m. (p. 13). Däremot tillstyrker jag, att under arvodesposten anvisas ett särskilt arvode å 1 000 kronor till kamrerar- och sekreterar-göromålens bestridande vid Manillaskolan.

Överstyrelsens förslag om anvisande av 300 kronor för undervisning i trädgårdsskötsel vid Vänersborgsskolan (p. 14), 300 kronor för undervisning i bokföring vid Växjöskolan (p. 15) och 4 000 kronor till vaktmästarhjälp vid förskolan i Boden (p. 17) anser jag mig böra biträda. Beloppen torde upptagas under arvodesposten.

Ersättningen till husfadern vid fortsättningsskolan i Vänersborg torde böra regleras på sätt överstyrelsen föreslagit (p. 16). Den nuvarande förmånen av fri kost bör sålunda bibehållas men förmånen av fri bostad bortfalla och ersättas med ett kontant belopp å 1 200 kronor, motsvarande värdet av den tillhandahållna bostaden. Då till husfadern för närvarande utgår en kontant ersättning av 200 kronor, skulle alltså den sammanlagda kontantersättningen uppgå till 1 400 kronor. Detta belopp bör lämpligen belasta icke-ordinarieposten.

I fråga om överstyrelsens yrkanden under p. 18 tillstyrker jag allenast, att arvoden för expertföreläsning höjes till genomsnittligt 40 kronor.

I övrigt ifrågasätter jag beträffande detta anslag icke några andra förändringar än sådana som föranledes av automatiska utgiftsökningar.

Jag beräknar hela anslaget för nästa budgetår till 3 286 000 kronor, med den fördelning på olika anslagsposter, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Detta innebär en anslagssänkning med 8 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skolorna för döva, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för skolorna för döva, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 118 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	60 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 033 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 075 000
	<hr/> Summa kronor 3 286 000

c) till *Skolor för döva: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 286 000 kronor. -

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1—3 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Carl-Lennart Prütz.